

Prvi spomen tradicije je nepoznat. Najstarije zabeležena dela, koja znamo, jesu egipatski papirusi, Vede, dela iz drevne Kine. Ali i pre njih je postojala tradicija koja se prenosila živom rečju.

Genonova je tradicija »metafizičko područje, potpuno nezavisno od svega što nije sasvim izdan interesa i što ne spada u carstvo čiste istine«. Ovaj esprit tradicional je jedina legitimna osnova na kojoj se čovek može zadržati. Ko napusti ovu osnovu, navlači na sebe katastrofu. Postoji samo jedno znanje: tradicija; samo jedan poredak: tradicija; samo jedan zakon: tradicija. Moderno (novo) doba je verovalo da je, vođeno idejom napretka, premašilo sve visine koje je do sada čovek dosegao. Ali moderno doba je karakterističan zastupnik esprit antitraditionnel. Nauka je znanje niskog reda (connaissance inférieure), a uz to je nelegitimno, profano. Današnje znanje i nije ništa drugo do otpadak drevnih znanja. Napredak: regression de l'intelligence. Različite nauke su ilustracije čistog tradicionalnog znanja sa profanog gledišta. Celokupno moderno znanje nema osnovnog principa — odnosno osnovni princip je nihilizam. Um, koji bi mogao biti osnova ove nauke, čista je negativnost: poricanje intelektualne intuicije. Iako se: »nesumnjive istine mogu naći samo intuicijom, intuicijom, dakle: nepogrešivo«. Naravno, ova intuicija se ne sme brkati s onom koju ovako naziva moderna filozofija. Intelektualna intuicija tradicije nije racionalna, nego nadracionalna.

U društvu se može videti ista nelegitimna i neuredna zbrka, kao i u nauci i mišljenju. I ovde je napuštena osnova. Poriče se tradicija. A tradicija pak nije samovolja, nije teorija, nego jednom za svagda zasnovano ljudsko postojanje — drevno znanje koje važi za sva vremena, ljudi, razdoblja, vrste, društva. Moderno doba je poverovalo da su izmišljene nove istine; »istina nikada ne može biti nova, jer ona nikada nije plod ljudskog duha — nezavisna je od nas i mi je samo možemo upoznati«. Ali kad je već spoznata, od nje se više nikada ne može nekažnjeno udaljiti. A činjenica da se istina, kao danas, procenjuje s praktičnog stanovišta, prosto je smešna. Priroda istine je metafizička i nalazi se *iznad* svake prakse. Naturalizam novog doba, koji je postavio ovu misao, zapravo je metafizika, a otuda i poricanje tradicije.

4.

Kao što se vidi iz odeljka o zlatu i uz njega dodata nekoliko zapažanja, tradicija Renea Genona je tako univerzalna i temeljna misao koja stvarno ima samo jednu karakterističnu pojamovnu oznaku, a ona je: metafizička. Što otprilike znači da se u jednoj jedinosti tački sussti istorija filozofije, istorija, društvene nauke, pogled na svet, karakerologija, antropologija. Dakle Genon postavlja tako univerzalnu osnovu koja, pored toga što je metafizička, ima i istorijsku perspektivu. Ali je važno još nešto: ova metafizika nije njegova, nego drevnog čovečanstva, i svagdašnjeg čovečanstva, jer je to jedina, istinska, legitimna, to je apsolutna doktrina. Genonovo znanje se proteže na sve ono što je bitno obeležje čovečanstva: na egipatske, iranske, hindu, kineske, praameričke, starogrčke, ranohrišćanske zapise i dela, i izgleda da se ovo mišljenje i znanje, prividno rasuto i u najvećoj meri heterogeno, pod njegovim rukovodstvom pretvara zaista u jedinstvo, takvo jedinstvo po kome zaista izgleda: prastaro znanje i večita tradicija. Tradicija: synthèse complète. Ne religija. Religija je mnogo, tradicija je samo jedna. Istorijske religije su jedna jedina projekcija nadreligiozne tradicije u pojedinim rodovima, narodima i razdobljima. Tradicija je izbor, začetak i početak svakog duha — drevno učenje o postojanju, o poretku, o čoveku, o društvu, o istoriji, o religiji i o životu. »Sve što postoji i svako ko postoji na način na koji jeste, nužno sudeluje u univerzalnim principima, a nema ničega što bi bilo moguće izvan ovog sudelovanja... ovi principi pak večni su, nepromenljivi, stalni, živa stvarnost u božanskom smislu«.

Ko iz ove tradicionalne metafizike hoće da izdvoji znanje koje se odnosi na društvo, čuće sledeće: poredak tradicije je da čovečanstvo živi u isto takvoj hijerarhiji kao čovek. Duh da ga vodi, a snaga da sledi reč duha, ekonomija da se pokorava snazi, materija pak ekonomiji.

Ove četiri životne funkcije su u društvu četiri kaste. Duh je braman, snaga ksatrija, ekonomija vaisija, materija sudra. Sveštenik, ratnik, trgovac i radnik. Najviša je delatnost sveštenstva jer duh svemu prethodi i stoji iznad svega. Funkcija svešteničkog reda je »očuvanje i dalje predavanje učenja tradicije, a ova tradicija čuva zakone i osnovne principe socijalne organizacije«. Bramansko nasleđe je čista metafizika. Nije samo tako bilo u Indiji. Svako je drevno društvo živelo u ovom poretku. Genon je nels-crpan u nabranjanju paralela koje potvrđuju ovu činjenicu.

Nadmoć sveštenstva poremetio je ratnik vitez. To je ono razdoblje u kojem zlato više ne pripada crkvi, Bogu, već nije svetlost, moć, večnost, simbol zlatnog doba, nego počinje da se humanizuje — demonizuje: meša se u sudbinu i pretvara se u davolji žuti metal zbog kojega počinju ubijanja, i započinje borba, prolivanje krvi, rat. Zlatno doba nestaje. Na prednji plan stupaju vitez, plemić, aristokrata, ratnik, što znači da je snaga iznad duha. Poremećena je ravnoteža duha i moći: ne govori duh šta treba činiti, nego moć deluje bez prethodne odluke duha. Početak rasula. Time je ušlo u život poricanja raznovrsnih transcendentnih principa. Sveštenik je čuvar duhovnosti. Ova činjenica prevedena na društveni jezik: autorité spirituelle mora biti na najvišem mestu. Ratnik ne može da vodi. Ratnik samo reguliše snagu. To je: *pouvoir temporel*. Les hommes, qui sont faits pour l'action, ne sont pas faits pour la connaissance. U društvu zasnovanom na tradiciji treba da vrši funkciju onaj koji je za to i rođen je za to: sveštenik da bude sveštenik, ratnik ratnik. Sveštenik je čovek duha koji zna zakon i koji poseduje transcendentno znanje. Ratnik je čovek snage koji sprovodi zakon. Autorité spirituelle je duhovni autoritet: tip posmatrača i funkcije; *pouvoir temporel* je izvršna i dejstvena vlast, aktivan tip i funkcija. Drugi je podređen prvom, kao snaga ruke podređen je mozgu i duhovnom razmišljanju i njegovim odlukama. Ako u delovanju nedostaje duh, onda je ono zlo i nerazumljivo.

Ratnik je stupio u prvi plan i sa sobom doneo borbu: metafiziku rata: to je prvenstvo delovanja nad duhom. Tim činom je on uskomešao niže kaste i poremetio tradicionalni poredak. Ova prekretnica u svetskoj istoriji je VI vek pre naše ere: pojava Laocea, Kungcea, Bude, poslednjeg Zaratustre, Heraklita, Pitagore, početak istorijskih vremena, rađanje modernog čoveka, konačan nestanak zlatnog doba, pobuna, oslobođenje mržnje, poremećenje kasti i prvi korak krize.

5.

Znanje Renea Genona mnogo je bogatije, sadržina njegovih knjiga bitnija i misao o tradiciji univerzalnija, nego što je ovaj pokušaj ovde da se prikaže njegovo celokupno delo. Sada bi to i inače bilo nemoguće. Istina, on je već izložio bitne delove tradicije, naročito u knjizi o hinduizmu. Zasnivanje univerzalne tradicije, međutim, upravo je u toku a ukupno otkrivanje možda i ne treba uskoro očekivati. Genon sa svojim učenicima, kao što kažu, sada živi u Egiptu, gde istražuje drevnu egipatsku i muslimansku tradiciju, dok su mnogi pribrali ili pribiraju materijal dalekog Istoka, Tibeta, Irana, severne Afrike, keltskog sveta i Amerike. Takav pokušaj jedinstva tradicije na osnovu Genona je delo Laopolda Ziglera »Überlieferung«. Pronalaženje uzajamnih veza svakako će dovesti do formiranja shvatanja razdoblja, a što se toga tiče svaka reč o tome za sada je prerana.

Još samo nekoliko reči o sadašnjici: danas smo, po Genonu, na samom kraju kali juge (tamno razdoblje), kada je zlato potonulo u materiju, pretvoreno u sitne pare, kalja se krvlju i prljavštinom, što znači: moć i duh, hijerarhija i poredak su se raspali smrvljeni i osramoćeni. Posle ovog razdoblja više ništa ne sledi. Srozi se niže nije moguće. To je apokalipsa — za koju znaju Vede isto kao Ede, Egipćani, Kinezi i Novi zavet. Moderni čovek sve to ne uzima ozbiljno — sve su to fantazmi, religija, vizije, kaže se danas. I time ljudi popunjavaju svoju sudbinu što ne veruju nečemu za što se znalo i pre deset hiljada godina. I pošto nauka neprekidno govori još, s automatizmom do-

stojnim sažaljenja, o napretku i snazi čovekovog uma, moć utonula u politiku izbezumljeno jurca za rešenjima, smetena masa sanjari o bratstvu i svetskom miru — za to vreme tradicionalno znanje vidi da je situacija beznačajna i da je okončan jedan veliki svetski period. Usledila je kriza — discernement des esprits —, kao što piše u Otkrivenju: dobro zrno se odvajala od lošeg. Vreme odvajanja je sama kriza. Put stiže do kraja i sada se treba vratiti na izvore. Povratka neće biti za sve. Discernement des esprits znači: razdvajanje plodnih i jalovih duhova. To je smisao krize. Plodni idu u smeru obnove. Po Genonu, to je prvi znak da smo našli predvodnika: večnu tradiciju. Ona će nas ponovo odvesti početku, novom polasku i pre-

galeb *nebojša simin*

Na kraju dana,
jato pataka pliva
po sećanju.

U praskozorje,
to si ti pored mene
u krevet.

Odnekud galeb
u našoj ulici.
Miris Dunava.

Jedan za drugim,
talasi se igranju
u senci vrbe.

Gvozdeni lanac
malog ribarskog čamca
trza bobalu.

Leptir u polju,
kad smiri svoja krila,
ja mu doletim.

Niz bele zube,
niz usne saksofona,
slapovi džeza.

porodu. U svojoj knjizi o stvarnosti on ne taji da će kraj razdoblja, sud, discernement, razdvajanje — biti užasno. Veoma je malo izabranih. Ali ko je izabran, u njemu već živi strasna radoznalost da se oslobodi od današnjeg lažnog humanizma, ideja bratstva i da se smesti u hijerarhiju. Tome će prethoditi restauracija duha tradicije — c'est L'unigue remède du désordre actuel. Kao i u svakom razdoblju punog života, čak i u evropskom srednjom veku, društvo poslednji put prestaje da bude akcionarsko društvo ili radni logor ili eksploataisna rulja, vraća se izvornoj hijerarhiji, slojevima koji odgovaraju čovekovoj prirodi, bez obzira da li se nazivaju klasama ili kastama. Vraća se poretku kojim upravlja duh, čija je osnova i suština uvek bila metafizika i uvek će metafizika biti.

1942.

S mađarskog: Sava Babić